

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/65/2021
Identifikačné číslo spisu:	6119255192
Dátum vydania rozhodnutia:	25.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6119255192.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne EOS KSI Slovensko, s. r. o., Bratislava, Pajštúnska 5, IČO: 35 724 803, zastúpenej advokátskou kanceláriou Remedium Legal, s. r. o., Bratislava - mestská časť Petržalka, Pajštúnska 5, IČO: 53 255 739, proti žalovanej M. V., narodenej X. Y. XXXX, P., I. XXXX/XX, o zaplatenie 2 305,36 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Partizánske pod sp. zn. 6Csp/187/2019 o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 27. mája 2021 sp. zn. 19CoCsp/46/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 27. mája 2021 sp. zn. 19CoCsp/46/2020 v potvrdzujúcom výroku a v súvisiacom výroku o trovách konania z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) z 27. mája 2021 sp. zn. 19CoCsp/46/2020, rozsudok Okresného súdu Partizánske (ďalej len „súd prvej inštancie“) č. k. 6Csp/187/2019-141 z 28. septembra 2020 o zamietnutí žaloby, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplatenia 2 305,35 eur spolu s úrokom vo výške 177,36 eur a s úrokom z omeškania vo výške 51,80 eur, s úrokom z omeškania 5,05% ročne zo sumy 2 305,35 eur od 20. októbra 2016 do zaplatenia a poplatkom vo výške 46,25 eur; žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznal a návrh na prerušenie konania zamietol; potvrdil ako vecne správny v súlade s § 387 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Zamietol návrh žalobkyne na prerušenie odvolacieho konania.

2. Súd prvej inštancie na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žalobu je potrebné zamietnuť z dôvodu premlčania uplatneného práva vyplývajúceho zo spotrebiteľskej zmluvy. Právny predchodca žalobkyne (Poštová banka, a. s.) ako veriteľ konajúci v rámci predmetu svojej podnikateľskej činnosti a žalovaná uzavreli 6. augusta 2015 zmluvu o úvere, predmetom ktorej bolo poskytnutie úveru vo výške 2 500 eur splatného v 60 mesačných splátkach po 67,30 eur s konečnou splatnosťou 20. augusta 2020. Žalovaná riadne a včas nesplácala poskytnutý úver a do omeškania sa dostala so splátkou splatnou 20. februára 2016, ktorú zaplatila len sčasti, pričom splátku splatnú 20.

marca 2016 už nezaplatila v celom rozsahu. Právny predchodca žalobkyne výzvou z 20. apríla 2016 upozornil žalovanú, že jeho pohľadávka k 19. aprílu 2016 je viac ako tri mesiace po lehote splatnosti a pokiaľ ju neuhradí v lehote 15 dní od doručenia výzvy bude oprávnená využiť ustanovenie § 565 Občianskeho zákonníka a vyhlásiť úver za predčasne splatný. Následne právny predchodca žalobkyne listom zo 16. mája 2016 žalovanej oznámil zosplatnenie celej pohľadávky, ktorú vyčíslil vo výške 2 632,71 eur. Po zosplatnení úveru žalovaná zaplatila jednu splátku vo výške 100 eur a ďalšiu vo výške 50 eur. Právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 1 ods. 2, § 2 písm. a), b) a d) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom ku dňu uzavretia zmluvy k 6. augustu 2015 (ďalej len „zákon č. 129/2010 Z. z.“), § 52 ods. 1 až 4, § 54a, § 879v, § 100 ods. 1, § 101, § 103, § 53 ods. 9, § 565 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov). V súlade s § 54a Občianskeho zákonníka vychádzajúc z dôvodovej správy k zákonu č. 343/2018 Z. z., ktorým bolo uvedené ustanovenie zavedené do Občianskeho zákonníka, súd prvej inštancie prihliadal na premlčanie uplatnenej pohľadávky. Pri jej posúdení dospel k záveru, že k začiatku plynutia premlčacej doby došlo nezaplatením splátky splatnej najneskôr 20. marca 2016, ktorú skutočnosť žalovaná nerozporovala. Uplatnenú žalobu podaním z 25. marca 2019 považoval podanú po uplynutí premlčacej doby, ktorá v súlade s § 103 Občianskeho zákonníka začala plynúť najneskôr 20. marca 2016 a uplynula 20. marca 2019, preto žalobu zamietol.

3. O návrhu žalobkyne na prerušenie konania súd prvej inštancie rozhodol v súlade s § 162 ods. 1 písm. b) a ods. 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). K aplikácii § 54a Občianskeho zákonníka zdôraznil, že právny predpis sa považuje za súladný s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), pokiaľ ústavný súd nerozhodne o opaku (prezumpcia ústavnosti právnych predpisov). Súd prvej inštancie sa nestotožnil s tvrdeniami žalobkyne o protiústavnosti tohto ustanovenia, jeho aplikáciou v súvislosti s tvrdením porušenia povinnosti byť nestranný a výraznou pomocou strane sporu, ktorá v spore nebola aktívna. Poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo veci sp. zn. PL. ÚS 11/2016, z ktorého relevantnú časť uvedenú v bode 24 citoval s tým, že zdôraznil, že ustanovenie § 54a Občianskeho zákonníka sa nepovažuje za ustanovenie porušujúce princíp nestrannosti súdu, preto návrh na prerušenie konania nepovažoval za opodstatnený. Uvedené ustanovenie sa nevzťahuje výlučne na spotrebiteľa, ale rovnakú ochranu v podobe účinkov nie podobných preklúzií dopadá aj na dodávateľa. Samotná skutočnosť, že štatisticky častejšie si nároky uplatňujú dodávatelia voči spotrebiteľom a nie naopak, sama o sebe podľa názoru súdu prvej inštancie nespôsobuje vznik nerovnosti ich postavenia pri aplikácii sporného ustanovenia Občianskeho zákonníka, preto návrh na prerušenie konania zamietol.

4. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 262 v spojení s § 255 CSP tak, že žalovanej, ktorá bola v spore úspešná náhradu trov konania nepriznal, lebo jej z obsahu spisu žiadne trovy nevyplyvajú.

5. Odvolací súd v odôvodnení zosumarizoval skutkový stav týkajúci sa posúdenia právneho vzťahu, ako aj zosplatnenia úveru a vyčíslenia zostatku dlhu. Citujúc ustanovenie § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka následne uviedol, že v prípade spotrebiteľskej zmluvy má dodávateľ podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka povinnosť čakať s využitím práva na predčasné zosplatnenie (§ 565 Občianskeho zákonníka) ešte tri mesiace od omeškania so zaplatením splátky. Keďže zákon nemá osobitné ustanovenie pre premlčanie takto zosplatneného dlhu zo spotrebiteľskej zmluvy, premlčacia doba sa v takomto prípade začína počítať odo dňa zročnosti tejto omeškanej splátky. Podľa názoru odvolacieho súdu premlčacia doba v trvaní (de facto) dva a trištvrte roka je dostatočná na to, aby veriteľ uplatnil svoj nárok na plnenie celého predčasne zosplatneného dlhu. Takýto výklad síce znamená skrátenie všeobecnej trojročnej premlčacej doby o tri mesiace, avšak takémuto skráteniu došlo v dôsledku jasného znenia textu samotného ustanovenia, čo nepredstavuje narušenie princípu právnej istoty veriteľa, keďže ustanovenie § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka jednoducho nepripúšťa iný výklad, ktoré ustanovenie bolo veriteľovi známe od začiatku. Z dôvodu porušenia zmluvy o úvere zo 6. augusta 2015 žalovanou, veriteľ úverovú pohľadávku k 16. máju 2016 predčasne zosplatnil v celom rozsahu a zároveň žalovanú vyzval na úhradu dlžnej sumy do 10 dní od doručenia výzvy. Z uvedenej

výzvy nevyplýva, pre ktorú splátku bol dlh zosplatnený. Zosplatneniu dlhu predchádzalo upozornenie - výzva na splatenie dlžnej časti úveru z 19. apríla 2016 (s dátumom podania 20. apríla 2016, v spise na č. I. 5), v ktorej veriteľ upozornil žalovanú v zmysle § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, že k 19. aprílu 2016 je pohľadávka banky vyplývajúca zo zmluvy o úvere viac ako tri mesiace po lehote splatnosti vo výške 234,80 eur pozostávajúcej z omeškanej splátky vo výške 192,05 eur, poplatkov vo výške 36,15 eur a poistného vo výške 6,60 eur. Z uvedeného upozornenia je zrejmé, že pokiaľ mesačné splátky žalovanej boli splatné vždy k 20. dňu v mesiaci; 19. apríla 2016 boli splatné splátky 20. januára 2016, 20. februára 2016 a 20. marca 2016 (3x po 64 eur = 192 eur), splátka k 20. aprílu 2016 splatná nemohla byť, ani sa jej výzva právneho predchodcu žalobkyne nemohla týkať. V danom prípade boli splnené predpoklady pre platné zosplatnenie dlhu a veriteľ dlh zosplatnil v súlade s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Nakoľko dlh bol zosplatnený k 16. máju 2016, trojmesačná lehota vyplývajúca z § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka uplynula vo vzťahu k splátke splatnej najskôr 20. januára 2016 (3 mesiace uplynuli 20. apríla 2016) a zosplatnenie mohla vyvolať najneskôr splátka splatná 20. marca 2016 (nie splátky splatné 20. apríla 2016) ako tvrdila žalobkyňa. Z tohto dôvodu odvolací súd považoval záver súdu prvej inštancie týkajúci sa zosplatnenia najneskôr pre nezaplatenú splátku splatnú 20. marca 2016 za správny a uplatnený nárok na zaplatenie zosplatneného dlhu z 25. marca 2019 za premlčaný.

6. K návrhu na prerušenie odvolacieho konania z dôvodu konania na ústavnom súde o súladnosti ustanovenia § 54a Občianskeho zákonníka s ústavou, odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/209/2020 z 21. apríla 2021 z ktorého vyplýva, že zavedením osobitnej právnej úpravy uplatňovania premlčaných nárokov zo spotrebiteľských zmlúv podľa § 54a Občianskeho zákonníka nedochádza k zásahu do ústavou garantovaného práva na súdnu ochranu. S poukazom na dôvodovú správu týkajúcu sa zákona č. 343/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník v súvislosti so zavedením ustanovenia § 54a, odvolací súd preto nepovažoval uplatnenú námietku týkajúcu sa rozporu s právom na súdnu ochranu za opodstatnenú, preto návrh na prerušenie odvolacieho konania s prihliadnutím aj na názor najvyššej súdnej autority zamietol.

7. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol v súlade s § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu vyplývajúcou z § 255 ods. 1 CSP tak, že žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal, lebo jej žiadne trovy v odvolacom konaní nevznikli.

8. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej len „dovolateľka“), ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Nesúhlasila s interpretáciou ustanovenia § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka súdmi nižších inštancií, ktoré za nesplnenú splátku považovali splátku, ktorá bezprostredne predchádzala upozorneniu na možnosť uplatnenia práva vyplývajúceho z § 565 Občianskeho zákonníka a nie splátku, ktorá predchádzala samotnému úkonu zosplatnenia. V tejto súvislosti vymedzila právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená a to otázku týkajúcu sa výkladu ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka pre nesplnenie, ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ (i); a nadväznej otázky, či je nesplnenou splátkou na účely plynutia premlčania v zmysle druhej vety ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s ustanovením § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza k uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka (ii). Poukázala na judikát R 4/2021, v ktorom sa dovolací súd vyjadril nepriamo k tejto otázke v bode 12.7, z ktorého vyplýva, že z ustanovenia § 565 Občianskeho zákonníka vyplýva, že ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky. Inak povedané, právo veriteľa požadovať zaplatenie celej pohľadávky z dôvodu straty výhody splátok je podľa citovaného ustanovenia časovo obmedzené tak, že veriteľ ho môže použiť najneskôr do splatnosti najbližšej ďalšej splátky. V tejto súvislosti dovolateľka podotkla, že i napriek tomu, že v uvedenom judikáte dovolací súd v zásade riešil inú právnu otázku, v podstate sa jednalo o spotrebiteľský charakter sporu a v citovanom bode odôvodnenia sa právne závery dovolacieho súdu ohľadom

ustanovenia § 565 Občianskeho zákonníka jednoznačne zhodujú s jej právnym názorom. Podľa dovolateľky v spore bolo preukázané, že žalovaná bola v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru k 16. máju 2016 v omeškaní s plnením splátok po dobu dlhšiu ako tri mesiace a na možnosť uplatnenia podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka bola riadne upozornená. Keďže právo vyhlásiť mimoriadnu splatnosť zaniká splatnosťou najbližšej nasledujúcej splátky, potom mimoriadna splatnosť úveru nemohla byť v danom prípade vyhlásená pre nesplnenie inej splátky, než splátky, ktorá vyhláseniu mimoriadnej splatnosti bezprostredne predchádzala, t. j. splátky splatnej 20. apríla 2016. Na základe uvedeného preto žalobkyňa považovala za nesprávny výklad druhej vety ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka z ktorého vyplýva, že za „nesplnenú splátku" je potrebné považovať splátku, ktorá bezprostredne predchádza upozorneniu na možnosť uplatnenia práva podľa § 565 Občianskeho zákonníka a nie splátku, ktorá predchádza samotnému úkonu zosplatnenia. Právne závery súdov nižších inšancií považovala za nepreskúmateľné, lebo podľa jej názoru žiadnym výkladom nemožno dospieť k záveru, že by nesplnenou splátkou podľa § 103 Občianskeho zákonníka mala byť splátka, ktorá predchádza upozorneniu na možnosť uplatnenia práva podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. Ak postupca vyhlásil mimoriadnu splatnosť úveru k 16. máju 2016, ktoré právo uplatnil v súlade s § 565 Občianskeho zákonníka pre nezaplatenie splátky splatnej 20. apríla 2016, zároveň svoje právo uplatnil v súlade s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka po upozornení spotrebiteľa na jeho možné uplatnenie a po omeškaní spotrebiteľa s platením splátok po dobu dlhšiu ako tri mesiace, premŕčacia doba pre všetky splátky splatné po 16. máji 2016 (splátky úveru splatné od 20. mája 2016 do 20. augusta 2020) začala plynúť v súlade s § 103 Občianskeho zákonníka odo dňa nasledujúceho po dni zročenosti splátky, pre nesplnenie ktorej došlo k vyhláseniu mimoriadnej splatnosti úveru, t. j. od 20. apríla 2016 a uplynula by najskôr 20. apríla 2019. Z tohto dôvodu žalobu podanú 25. marca 2019 považovala za uplatnenú riadne a včas. Výklad ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka prezentovaný súdmi nižších inšancií podľa názoru dovolateľky v praxi znamená, že niektoré splátky splatné pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti neboli v danom prípade premŕčané (splátka splatná 20. apríla 2016), s čím sa však vo veci konajúce súdy žiadnym spôsobom nevysporiadali a žalobu zamietli pre premŕčanie ako celok, i napriek nepremŕčaniu minimálne tejto splátky úveru. Avšak zostatok dlhu splátky úveru splatnej od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti, t. j. od 20. mája 2016 do 20. augusta 2020, by už v ten istý moment bol premŕčaný, nakoľko by plynutie premŕčacej doby splátok splatných od vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru bolo posunuté o niekoľko mesiacov pozadu, t. j. splátka úveru splatná mesiac pred vyhlásením mimoriadnej splatnosti (20. apríla 2016) by sa premŕčala neskôr, ako posledná splátka úveru 20. augusta 2020, čo dovolateľka považovala za absurdné. Z tohto dôvodu považovala napadnuté rozhodnutie za nepreskúmateľné, vnútorne rozporné a nepresvedčivé, čím podľa jej názoru konajúce súdy nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP preto dovolateľka namietala, že z odôvodnení rozhodnutí nie je možné zistiť, ako sa súdy nižších inšancií vysporiadali so skutočnosťou, že v súlade s § 103 Občianskeho zákonníka veta prvá bola minimálne splátka úveru splatná 20. apríla 2016 uplatnená pred uplynutím premŕčacej doby. S ohľadom na vyhlásenie mimoriadnej splatnosti úveru podaním zo 16. mája 2016 pre nezaplatenie splátky splatnej 20. apríla 2016, boli aj splátky úveru splatné od 20. mája 2016 do konečnej splatnosti úveru 20. augusta 2020 uplatnené včas. Dovolaťka zároveň podotkla, že vzhľadom na nejednotnosť rozhodovacej praxe súdov v otázke posúdenia počiatku plynutia premŕčacej doby v prípade vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru pri dohode o plnení dlhu v splátkach, kedy súdy skutkovo a právne v obdobných prípadoch rozhodujú rôzne, uvedené narúša princíp právnej istoty s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 275/2018, z ktorého relevantnú časť citovala. Navrhla zrušiť napadnuté rozhodnutie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

9. Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadřila.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené

podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

11. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

12. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 ods. 1 CSP. V danom prípade vec prejednávajúci senát považoval za opodstatnené uprednostiť vecný prieskum napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

13. Podľa § 421 ods.1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

15. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

16. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP. K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia, či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení, môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania.

17. V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením dovolateľka vymedzila právne otázky, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené (v čase podania dovolania 14. augusta 2021) a to otázky týkajúce sa výkladu ustanovenia § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka pre nesplnenie, ktorej splátky je veriteľ oprávnený vyhlásiť mimoriadnu splatnosť pohľadávky, ak je dlžníkom spotrebiteľ (i); či je nesplnenou splátkou na účely plynutia premĺčania v zmysle druhej vety ustanovenia § 103 Občianskeho zákonníka v spore zo spotrebiteľskej zmluvy v prípadoch, ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach a došlo k uplatneniu práva podľa § 565 v spojení s § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka splátka, ktorá v súlade s ustanovením § 565 Občianskeho zákonníka veta druhá bezprostredne predchádza k uplatneniu tohto práva, alebo iná splátka (ii).

18. Vzhľadom na vymedzenie právnych otázok spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 v spojení s § 432 ods. 1 a 2 CSP, dovolací súd konštatuje, že dovolanie je procesne prípustné, preto následne pristúpil k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vymedzených právnych otázkach.

19. Z rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyplýva, že právna otázka týkajúca výkladu ustanovenia § 53 ods. 9 v spojení s § 565 Občianskeho zákonníka v spotrebiteľských vzťahoch a interpretácie ustanovenia § 103 druhej vety Občianskeho zákonníka bola dovolacím súdom vyriešená prijatím judikátu publikovaného pod R 7/2023 v Zbierke rozhodnutí najvyššieho súdu a stanovísk súdov Slovenskej republiky č. 1/2023, ktorého právna veta znie: Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plyní pri strate výhody splátok premľacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka (všeobecne) začne premľacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh (uznesenie najvyššieho súdu z 29. novembra 2022 sp. zn. 7Cdo/268/2020). Rovnaký právny záver vyplýva aj z rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/224/2021 z 30. novembra 2021, 4Cdo/132/2021 zo 14. decembra 2022, s ktorými právnymi závermi sa vec prejednávajúci senát stotožnil. V danom prípade následne skúmal, či sa odvolací súd pri riešení vymedzených právnych otázok odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (R 71/2018).

20. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že právny vzťah medzi právnym predchodcom žalobkyne (Poštová banka a. s.) a žalovanou vznikol uzavretím zmluvy o spotrebiteľskom úvere zo 6. augusta 2015, na základe ktorej veriteľ poskytol žalovanej úver vo výške 2 500 eur, ktorý sa žalovaná zaviazala splácať mesačne vo výške 67,30 eur vždy k 20. dňu v mesiaci, počnúc 20. septembrom 2015 s konečnou splatnosťou 20. augusta 2020. Z aktuálneho stavu účtu úveru k 28. februáru 2019 vyplýva, že žalovaná bola v omeškaní s plnením splátky splatnej 20. februára 2016 (v spise na č. 1. 4 a 9). Mimoriadna splatnosť úveru bola právnou predchodkyňou žalobkyne vyhlásená k 16. máju 2016, pre nezaplatenie splátky splatnej najneskôr 20. marca 2016 podľa súdov nižších inštancií a nie splátky splatnej 20. apríla 2016, ako tvrdila žalobkyňa, preto premľacia doba podľa § 103 veta druhá Občianskeho zákonníka uplynula 20. marca 2019. Žalobou uplatnený nárok z 25. marca 2019 preto súdy nižších inštancií považovali za premľaný.

21. Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premľacia doba je trojročná a plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

22. Premľacou dobou sa rozumie časový úsek, v ktorom musí byť právo vykonané, inak môžu nastať účinky premľania podľa § 100 Občianskeho zákonníka. Premľacia doba je ustanovená konkrétnym časovým úsekom, ktorý má určený začiatok plynutia. Dĺžku premľacej doby určuje zákon. Ustanovenie § 101 Občianskeho zákonníka upravuje trojročnú všeobecnú premľaciu dobu. Občiansky zákonník stanovuje objektívny začiatok plynutia premľacej doby. Za tento deň sa všeobecne považuje deň, keď sa právo mohlo po prvý raz uplatniť na súde, teda len čo mohla byť dôvodne podaná žaloba na súd (actio nata). Trojročná premľacia doba plyní odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Rozhodujúcou skutočnosťou z hľadiska možnosti uplatniť právo na súde a začiatku plynutia (všeobecnej) premľacej doby je okamih splatnosti (zročnosti) záväzku (dlhu), ktorý je konkrétnym momentom, kedy je dlžník povinný záväzok (dlh) splniť, a nie momentom, kedy je dlžník k splneniu iba oprávnený.

23. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, začína plynúť premľacia doba jednotlivých splátok odo dňa ich zročnosti. Ak sa pre nesplnenie niektorej zo splátok stane zročným celý dlh (§ 565), začne plynúť premľacia doba odo dňa zročnosti nesplnenej splátky.

24. Podľa § 565 Občianskeho zákonníka ak ide o plnenie v splátkach, môže veriteľ žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, len ak to bolo dohodnuté alebo v rozhodnutí určené. Toto právo však môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky.

25. Podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka účinného ku dňu uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. 1573540124 zo 6. augusta 2015, ak ide o plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktoré sa má vykonať v splátkach, môže dodávateľ uplatniť právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka najskôr po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky a keď súčasne upozornil spotrebiteľa v

lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva.

26. Z citovaných ustanovení vyplýva, že veriteľ môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil spotrebiteľa (dlžníka) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Znamená to, že pokiaľ neuplynú oba časové úseky - tri mesiace od omeškania danej splátky a 15 a viac dní od upozornenia - veriteľ nemôže požadovať splnenie celého dlhu. Prvýkrát je možné toto právo uplatniť až po splnení týchto podmienok. V súvislosti s úpravou režimu straty výhody splátok zákonodarca v § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka zaviedol nové pravidlo, z ktorého vyplýva, že veriteľ (v postavení dodávateľa) môže požadovať splnenie celého dlhu pre nesplnenie niektorej zo splátok za podmienok, že už uplynuli tri mesiace od omeškania so zaplatením príslušnej splátky a že upozornil dlžníka (v postavení spotrebiteľa) v lehote nie kratšej ako 15 dní na uplatnenie tohto práva. Účinnosť uplatnenia práva veriteľa podľa § 565 Občianskeho zákonníka je teda podmienená tým, že veriteľ v uvedenej lehote pred uplatnením tohto práva upozornil dlžníka na to, že toto právo využije. Bez takého včasného upozornenia je uplatnenie neúčinné (Jaroslav Krajčo: Občiansky zákonník pre prax, Eurounion, máj 2015, komentár k § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

27. Z hľadiska vzťahu medzi „trojmesačnou dobou“ a „lehotou nie kratšou ako 15 dní“, ktoré rámce uvádza ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, zákonodarca výslovne neupravuje, či môžu plynúť súbežne alebo či uvedená minimálne 15-dňová lehota môže začať plynúť až po uplynutí trojmesačnej doby. Z § 565 veta druhá Občianskeho zákonníka vyplýva iba to, že veriteľ môže žiadosť o jednorazové vrátenie nesplatennej dlžnej sumy využiť najneskôr do splatnosti najbližšej nasledujúcej splátky a môže tak urobiť až po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením omeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka). Jednoznačným je iba to, že v čase uplatnenia práva je spotrebiteľ v omeškaní s plnením niektorej zo splátok tri mesiace a uplynula lehota 15 dní na uplatnenie práva po upozornení dlžníka. Najvyšší súd zastáva názor, že 15 dňová lehota na upozornenie spotrebiteľa by mala byť realizovaná ešte pred uplynutím troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, vychádzajúc z charakteru upozornenia na možnosť zosplatenia ako vytvorenia príležitosti pre dlžníka ho ešte odvrátiť. Navyše pokiaľ uplatneniu tohto práva nebráni, ak spotrebiteľ zaplatí niektorú zo skorších splátok.

28. Podľa § 103 Občianskeho zákonníka plynie pri strate výhody splátok premľacia doba celého zvyšného dlhu už od splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatný celý dlh. Zákonodarca týmto zákonným ustanovením mienil modifikovať, aby sa pri strate výhody splátok počítala premľacia doba celého dlhu už odo dňa splatnosti splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh, čo je v súlade s cieľom, resp. zámerom inštitútu premľania ako stimulácie veriteľa k včasnému uplatneniu jeho práv podľa zásady *vigilantibus iura scripta sunt* (t. j. práva patria bdelym), ako aj snahy predchádzať v konkrétnych prípadoch dôkaznej núdzi na strane veriteľa v súdnom konaní a prispieť tým k právnej istote účastníkov občianskoprávných vzťahov (sp. zn. 4Cdo/146/2008). Názor, že premľacia doba zvyšku dlhu plynie až od jeho splatnosti, teda po tom, čo veriteľ svoje právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka uplatnil (§ 563) by neprípustne umožňoval odsúvať začiatok plynutia premľacej doby nečinnosťou veriteľa, čo mu zabráňuje skutočnosť, že toto právo môže veriteľ použiť najneskôr do splatnosti najbližšie nasledujúcej splátky (druhá veta § 565), čo je v súlade i s legitímnym podkladom vyplývajúcim z § 101 veta druhá Občianskeho zákonníka, že premľacia doba plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Z uvedeného ustanovenia tiež vyplýva, že premľacia doba začína plynúť späť od splatnosti omeškanej splátky, čo má podstatu v právnej logike, keďže je nesporné, že veriteľ môže svoje právo požadovať okamžité splnenie celého dlhu vykonať už na druhý deň po splatnosti splátky, pre ktorej nesplnenie bol dlh zosplatený. Inak je tomu ale pri strate výhody splátok v spotrebiteľských vzťahoch, v ktorých podľa § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka vo všeobecnosti začne premľacia doba plynúť prvý deň nasledujúci po uplynutí troch mesiacov od omeškania so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh. Až vtedy sa totiž môže veriteľ s úspechom obrátiť na súd po prvý krát (§ 101 Občianskeho zákonníka). Veriteľovi tým zostane na uplatnenie svojho práva na súde menej ako celé tri roky všeobecnej premľacej doby (§ 101 Občianskeho zákonníka), pretože tomu bráni práve znenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka.

29. Zákonodarca všeobecnú trojročnú premľaciu dobu nestanovuje absolútne, zákon v konkrétne vymedzených prípadoch môže určiť i osobitnú premľaciu dobu čo do okamihu začiatku jej plynutia, ako aj čo do jej dĺžky, takýto zámer ale z § 103 a 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodíť. Logická je i úvaha, že pripustením uplatnenia druhej vety § 103 Občianskeho zákonníka aj v spotrebiteľských vzťahoch by sa dĺžka premľacej doby dostala do rozporu s už spomenutým § 101 Občianskeho zákonníka v neprospech veriteľa. Navyše premľanie je právny inštitút, ktorý oslabením subjektívneho práva veriteľa zvyhodňuje práve dlžníka ako porušiteľa zmluvnej povinnosti. Opačným postupom by sme sa dostali do rozporu s princípom rovnosti v právach, práve ktorý princíp slúži k bezprostrednému naplneniu účelu právnej úpravy, rešpektujúc tak i danosti požiadavky ochrany slabšej strany v spotrebiteľských vzťahoch. Pri stanovovaní zákonných podmienok ochrany spotrebiteľa - dlžníka, je totiž nutné dbať na vyváženosť právnej úpravy z hľadiska jednotlivých ústavných štandardov vrátane princípu právneho štátu. Aj keď je ochrana spotrebiteľov neoddeliteľnou súčasťou súčasného súkromného práva a postavenie spotrebiteľov je potrebné zohľadňovať, ochranu spotrebiteľov je nutné interpretovať triezvo, neutrálne ako akékoľvek iné právne inštitúty. Prejavuje sa to potrebou zabrániť, aby sa slabšia strana - spotrebiteľia dostali do horšieho postavenia ako veriteľia. V danom prípade ale najvyšší súd nevidí legitímny dôvod, ktorý by takýto rozdielny prístup ospravedlňoval.

30. Otázkou potom zostáva, kedy pre spotrebiteľské vzťahy, na ktoré dopadá ustanovenie § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka začína plynúť premľacia doba, keďže práva z týchto vzťahov sú premľateľné. V tejto súvislosti je predovšetkým potrebné ustáliť, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§ 101 Občianskeho zákonníka), teda kedy najskôr mohol veriteľ úspešne podať žalobu na súd (R 17/2017). V tejto súvislosti najvyšší súd uvádza, že uvedené zákonné ustanovenie (okrem iného) sleduje nielen dosiahnutie splatnosti celej pohľadávky veriteľa (dodávateľa) pri nesplnení povinností dlžníka (spotrebiteľa) riadne a včas plniť dojednané čiastkové plnenia (splátky), ale aj vylúčenie tejto možnosti, ak by bolo takéto porušenie iba krátkodobé, nepresahujúce dobu troch mesiacov odo dňa omeškania so zaplatením splátky. Následne ju dopĺňa tým, že podmienkou výzvy na zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky, ktoré právo môže veriteľ uplatniť najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky je, že veriteľ v zákonnej lehote nie kratšej ako 15 dní upozornil spotrebiteľa na uplatnenie tohto ustanovenia, ktorá začína plynúť nasledujúci deň po tom, čo veriteľovi (dodávateľovi) vzniklo právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka t. j. po uplynutí troch mesiacov od omeškania so zaplatením splátky, bez takéhoto včasného je uplatnenie neúčinné. Lehota, v ktorej musí byť toto právo uplatnené, je najneskôr do splatnosti nasledujúcej splátky a veriteľ tak môže urobiť až po uplynutí lehoty troch mesiacov od omeškania so zaplatením omeškanej splátky (§ 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka).

31. Vychádzajúc z uvedených teoretických východísk, ako i zo znenia na vec vzťahujúcich sa zákonných ustanovení, najvyšší súd zastáva názor, že veriteľ mohol po prvý raz sa domáhať svojho práva prvý deň nasledujúci po uplynutí trojmesačnej doby plynúcej od omeškania spotrebiteľa so splnením splátky, pre nesplnenie ktorej sa stal splatným celý dlh za súčasného splnenia upozornenia na možnosť zosplatenia. Práve tento deň je teda najskorším dňom, kedy sa právo mohlo vykonať po prvý raz (§101 Občianskeho zákonníka), čo v danom kontexte znamená, že tento deň je aj začiatkom premľacej doby práva požadovať splnenie celého dlhu, čím sa naplní i zámer zákonodarcu, aby premľacia doba pri zosplatení celého dlhu nezávisela od vôle veriteľa (§ 103 Občianskeho zákonníka).

32. V nadväznosti na uvedené dovolací súd s poukazom rozhodovaciu prax najvyššieho súdu uvedenú v bode 19 tohto rozhodnutia, ako aj na R 7/2023 konštatuje, že nie je možné považovať za správny právny názor odvolacieho súdu (a tiež súdu prvej inštancie), že v spotrebiteľských vzťahoch premľacia doba celého zosplateného dlhu plynie od zročnosti nesplnenej splátky, kvôli ktorej veriteľ využil svoje právo žiadať predčasné splatenie. Dovoláním napadnuté rozhodnutie tak spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP), preto dovolanie je dôvodné.

33. K uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP dovolací súd uvádza, že vzhľadom na konštatované nesprávne právne posúdenie právnej otázky, od riešenia ktorej záviselo rozhodnutie vo veci samej, dovolací súd považoval za nadbytočné zaoberať sa aj týmto uplatneným dôvodom.

34. Na základe uvedených dôvodov dovolací súd zrušil napadnutý rozsudok v potvrdzujúcom výroku a v súvisiacom výroku o trovách konania v súlade s § 449 ods. 1 CSP a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Vysloveným právnym názorom uvedeným v tomto rozhodnutí je odvolací súd viazaný (§ 455 CSP).

35. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 3 CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.